

Moda i umjetnost secesije kao inspiracija za projektiranje kolekcije odjeće

Marković, Roza Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:564988>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO - TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**MODA I UMJETNOST SECESIJE KAO INSPIRACIJA ZA
PROJEKTIRANJE KOLEKCIJE ODJEĆE**

Roza Marija Marković

Zagreb, rujan 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO - TEHNOLOŠKI FAKULTET

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

ZAVRŠNI RAD

**MODA I UMJETNOST SECESIJE KAO INSPIRACIJA ZA
PROJEKTIRANJE KOLEKCIJE ODJEĆE**

Roza Marija Marković

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Irena Šabarić

Student: Roza Marija Marković, 10714/TMD

Zagreb, rujan 2021.

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF TEXTILE TECHNOLOGY
Department of textile and clothing design

FINAL THESIS

**ART NOVEAU FASHION AND ART AS INSPIRATION FOR
CLOTHING DESIGN**

Roza Marija Marković

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Irena Šabarić

Student: Roza Marija Marković, 10714/TMD

Zagreb, September 2021.

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOGA RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisao/la diplomski/završni rad pod naslovom:

MODA I UMJETNOST SECECIJE KAO INSPIRACIJA ZA PROJEKTIRANJE
KOLEKCIJE ODJEĆE

i da sam njegov/a autor/ica.

Svi dijelovi rada, podaci ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci i sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature.

Roza Marija Marković

(potpis)

Zagreb, rujan 2021.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 66

Broj slika: 52

Broj likovnih ostvarenja: 15

Broj konstrukcijskih izradaka: 1

Broj literaturnih izvora: 25

Članovi povjerenstva:

1. Doc.dr.sc. Blaženka Brlobašić Šajatović _____, predsjednica
2. Izv.prof.dr.sc. Irena Šabarić _____, članica
3. Izv.prof.dr.sc. Katarina Nina Simončič _____, članica
4. Doc.art. Josipa Štefanec _____, zamjenica članice

SAŽETAK

U ovom završnom radu ću usmjeriti pozornost na kompletnu umjetnost početkom prošloga stoljeća, odnosno Secesijom. Rad je podijeljen na dva dijela: teorijski dio i eksperimentalni dio. U teorijskom dijelu objašnjavam secesijski stil, oblike, ornamente, dekoracije, motive, uzorke i dizajne te mi je to temelj ovog rada. Drugi dio završnog rada je eksperimentalni dio gdje je prikazana kolekcija od 15 haljina ispirirana zadanom temom te je za jednu odabranu haljinu izrađena konstrukcija i izrađena je i izmodelirana u prirodnoj veličini i veličini 1:5.

Ključne riječi: Secesija, uzorci, umjetnost, dizajn, moda, inspiracija

In this final thesis, I will focus on the complete art at the beginning of the last century, that is, Secession. The thesis is divided into two parts: the theoretical part and the experimental part. In the theoretical part I explain the Art Nouveau style, shapes, ornaments, decorations, patterns and designs and it is my foundation for this work. The second part of the final thesis is the experimental part where a collection of 15 dresses is presented and inspired by a given theme. For one selected dress from collection, a construction is made and it's constructed and modeled in life size and size 1: 5.

Key words: Secession, patterns, art, design, fashion, inspiration

SADRŽAJ

1.UVOD	1
2.SECESIJA	2
2.1.BEČKA SECESIJA.....	3
2.2.PRIMJENJENA UMJETNOST	4
2.3.GUSTAV KLIMT	5
2.4.WILLIAM MORRIS	7
3.MODA U VRIJEME SECESIJE.....	9
3.1.PAUL POIRET	10
4.MODA INSPIRIRANA SECESIJOM	14
4.1.RAY AGHAYAN	15
4.2.BARBRA STREISAND, NJENA ZLATNA HALJINA I ŽENA U ZLATU	17
5.EKSPERIMENTALNI DIO.....	21
5.1.OPIS MAPE.....	22
5.2.PRVA KOLEKCIJA: MIDNIGHT SKY.....	23
5.3.DRUGA KOLEKCIJA: ROSEMARY.....	26
5.4.TREĆA KOLEKCIJA: GOLDEN DUST.....	29
5.5.ČETVRTA KOLEKCIJA: COLORFUL VORTEX.....	32
5.6.PETA KOLEKCIJA: ORIENTAL RHAPSODY.....	35
5.7.OPIS I IZRADA ŽENSKE HALJINE.....	38
5.8.MODELIRANJE ŽENSKE HALJINE.....	44
5.9.MODELIRANJE BOČNOG VOLANA.....	53
5.9.1. MODELIRANJE HALJINE U MJERILU 1:5.....	56
6.ZAKLJUČAK.....	63
7.LITERATURA.....	64
7.1.POPIS I PREGLED SLIKA	66

1. UVOD

Najvažnije iz mode i umjetnosti u doba secesije mi je prvobitni cilj ovog rada te prikazati suvremenu kolekciju odjeće inspiriranu modom i dizajnom secesije. Spomenuti ću jedne od najutjecajnijih i najpoznatijih umjetnika primijenjene umjetnosti, Gustava Klimta, i tekstilne umjetnosti Williama Morrisa. Spomenuti ću također dizajnera odjeće i kostimografa, Paula Poireta koji je imao veliki utjecaj na modu u doba secesije u Europi pa čak i svijetu. U suvremenoj modi, valja spomenuti dizajnere odjeće koji su inspirirani secesijom, ili su bili inspirirani barem jednom kolekcijom.

Najznamenitiji znak raspoznavanja secesije je bogata ukrašenost svih površina. U oblikovanju uresa i ornamenata posve se negira tradicija. U ornamentu ne slijede geometrijska načela, već se preuzimaju motivi i način oblikovanja neposredno iz prirode, slijede oblik cvijeća i raslinja, primjenjuju se najčešće vijugavi izduženi oblici biljaka, stabljika i povijuša, nastojeći krivuljama dočarati pokrenutost i živahnost. Secesija se smatra posljednjim stilom 19. i prvim stilom 20. stoljeća koja završava kao unikatan stil jer poslije nje slijede izmiješana razdoblja koja paralelno traju (avangarda).

Slika 1 – William Morris, tapiserija The tree of life

2. SECESIJA

Secesija je europski, a ujedno prvi jedinstven svjetski stil na prijelazu stoljeća u razdoblju od oko 1880.godine do Prvog svjetskog rata 1914.godine, što je obuhvatio sve što čovjek stvara i oblikuje u sve pore ljudskog okoliša, od arhitekture, skulpture, slikarstva, grafike do umjetničkog obrta i industrijskog oblikovanja uporabnih predmeta, mode i nakita, plakata, opreme, knjiga, itd. Iako je bio stilski jedinstven likovni izraz, u svakoj se zemlji drugačije naziva. Pojavljuje se najprije u Njemačkoj (1892.) kao Jugendstil (stil mladih), pa u Austriji kao Secession (odcjepljenje od akademske umjetnosti), u Francuskoj kao Art Nouveau, a u Americi i Engleskoj Liberty style[1].

Slika 2 – MUCHA, Alfons Maria, plakat Ples, iz serije Umjetnost, 1898., Prag, Mucha Museum

2.1. BEČKA SECESIJA

Secesija se u Beču razvila 1897.godine na inicijativu pisca Ludwiga Havesija. Bila je to skupina umjetnika među kojima su bili Gustav Klimt (prvi predsjednik), Carl Moll, Koloman Moser i Maximilian Lenz, kao i arhitekti Josef Maria Olbrich, Josef Hofmann i kasnije, Otto Wagner. Njihov program naveo je kao cilj "podizanje klonule austrijske umjetnosti na razinu suvremenih međunarodnih standarda". U tu svrhu, njihovo djelovanje bilo je usmjereno na česte i kvalitetne umjetničke izložbe. Skupina je željela stvoriti "svjetsku umjetnost" koja bi uključivala slikarstvo, skulpturu, arhitekturu i dekoraciju što je dovelo do priređivanja tematskih izložbi. Jedno djelo bilo bi središte izložbe, dok bi druga imala popratnu ulogu[2]. Ciljeve novog pokreta u Beču izrazio je književni kritičar Hermann Bahr u prvom broju novog časopisa koji je započela grupa, tzv. "Ver Sacrum" (Sveto proljeće). Bahr je napisao: „Naša umjetnost nije borba modernih umjetnika protiv prošlosti, već promocija umjetnosti protiv trgovaca koji se predstavljaju kao umjetnici i koji imaju komercijalni interes ne dopustiti da umjetnost procvjeta. Izbor između trgovine i umjetnosti je pitanje o kojem se radi u našoj secesiji. To nije rasprava o estetici, već sučeljavanje između dva različita duhovna stanja[3]."

Slika 3 – J.M. Olbrich, Izložbena zgrada Weiner Secession, 1898.god. Prema skici G. Klimta.

Natpis je geslo: Vremenu njegova umjetnost, umjetnosti njezina sloboda. Beč

2.2. PRIMJENJENA UMJETNOST

Svaki umjetnik domišlja svoj vlastiti svijet, određujući sebe otklonom što ga otuđuje od već poznatih stilova. Umjetnost se tijekom 19. stoljeća, sve više i više, zalaže za dva razvojna puta: jedan koji je u službi institucija Države kao naručitelja i Akademije koja nadzire *Salon*, (jedinu mogućnost umjetniku da postane priznat) i drugi u trajnom raskidu sa dominantnim stilom

U trenutku kad ovo iscrpljeno stoljeće očekuje jedan prijelom po svemu bitno drugačiji od svega onoga što je dotad poznato, umjetnost odsad živi od mnoštva istodobnih eksperimenata i upravo su veliki umjetnici oprezni prema umjetničkim kategorizacijama i doktrinama koje sebe smatraju nedodirljivima. U ovom stoljeću, genij je osamljenik i slikarstvo konačno preuzima korak pred kiparstvom zato što je podatnije i prirodnije u zavođenju[4]. U stilizaciji pojedinosti i komponiranju cjeline najizrazitije je svojstvo secesije naglašena izduženost i vitkost proporcija, što primjećujemo podjednako u prozorima i otvorima secesijske građevine, stolnim svjetiljkama ili uzorcima tkanine, u plakatima ili naslovnicama knjiga itd. Načela dinamike i ograničenosti prožimaju sva područja oblikovanja. Ta načela možemo primijetiti u djelima nekih slikara koje su umjetnici secesije priznavali kao svoje prethodnike, poput Van Gohga i Gauginea. Najizrazitiji predstavnik secesijskog slikarstva u Austriji je Gustav Klimt, uz simboličke likove, cijelu površinu preplavljuje ornament te obilata uporaba zlata i oblika što podsjećaju na drago kamenje[5].

2.3. GUSTAV KLIMT

Pohađao je Školu dekorativne umjetnosti u Beču i počeo je raditi ukrašavajući i oslikavajući javne građevine, zajedno sa svojim bratom i drugim umjetnicima. Klimt je bio glavni sudionik u osnivanju bečke secesije, a nakon nekoliko godina postao je najznačajnijim predstavnikom moderne umjetnosti. U svojim posljednjim godinama pokazao je naklonost prema avangardnim tendencijama ekspresionista. Njegova iznimna nadarenost osigurala je uspješnost radovima koji su sadržavali različite izražajne materijale u istoj kompoziciji, podsjećajući na gotičke i bizantske tradicije i istovremeno naviještajući multimedijalnu umjetnost 20. stoljeća. U svojim slikama i ciklusima murala isprepleo je suštinsko i apstraktno, iluziju i dekoraciju, te postigao sklad motiva i ornamenta. Njegovo najpoznatije djelo "Poljubac" pripada razdoblju nazvanom Klimtovom "zlatnom" fazom, koje se odlikuje intenzivnim dekorativnim lirizmom i formalnom stilizacijom. Kompozicija otkriva profinjenu eleganciju i smisao za red, dočarane uz pomoć dva različita bloka boje i prevladavanjem žutih i zlatnih nijansi. Kad bi se spoj tih dvaju likova po okomici razdijelio, dvije bi strane bile različite i potpuno asimetrične. Prostor je prikazan u dvije dimenzije, kao na bizantskim mozaicima koje je Klimt proučavao u Ravenni. Nema perspektive, a time ni osjećaja dubine. Prašno smeđa boja u zlatnoj pozadini ne pridonosi osjećaju dubine, već obogaćuje senzualnost ozračja. Dvodimenzionalan prostor sastavljen je od višebojnih masa koje rijetko imaju prirodne granice po kojima bismo ih prepoznali kao određene oblike. Dekoracije Klimtove slike su raskošne, a poseban zlatni sjaj postiže u dijelu u kojem slika likove, omotane u skupocjenu, raskošnu odjeću. Dominantna boja, svjetlozlatna, nastavlja se i na cvjetnom pokrovu. Ondje gdje se susreće s pozadinom, njegovi rubovi tvore zamagljeno obzorje. Veoma sigurnom, preciznom crtom određuju se različite kromatske mase u sklopu kompozicije. Ta crta zavojito klizi uokolo obrubljujući velike mase boje. Detaljnije, na odjeći i na cvijeću, ritmičkim se nizom zaobljenih linija iscrtavaju sitne pojedinosti dekoracije. Spirale, zaobljeni obrisi biljaka, krugovi i ovalni oblici načičkani su po cijeloj površini tkanine, što pridonosi sveukupnom dojmu suptilnost, glatkoće i mirnoće[2].

Slika 4 – Gustav Klimt, Poljubac, Austrijska galerija, Beč

2.4. WILLIAM MORRIS

Bio je engleski tekstilni dizajner, arhitekta, umjetnik inženjer i pisac. Rođen je u Walthamstowu u istočnom Londonu. Morris je bio obrazovan u Marlborough i Exeter College-u, Oxford[6]. Morris je pisao i objavljivao poeziju, prozu, te prevodio antičke i srednjovjekovne tekstove[7]. Njegov glavni doprinos umjetnosti je kao dizajner ponavljajućih uzoraka za tapiserije i tekstil, mnogi su nastali na temelju promatranja u blizini prirode. Bio je i glavni suradnik za oživljavanje tradicijskih tekstilnih vještina i metoda proizvodnje. 1861. godine osnovao je radionice umjetničkih zanata. U njima su se proizvodili tepisi, parketi, namještaj pa čak i kompletna oprema stana. Zajedno sa Ford Madox Brownom, Danteom Gabrijelom Rosetijem između ostalog skicirao je dekorativne tapete za uređenje stana. Otkad je osnovao štampariju *Kelmscott Press* oživio je i umjetnost opremanja knjige. Time je postao vodeća figura secesije u engleskoj (*Modern style*)[6]. Oko 1875. godine Morris se pojačano zainteresirao za proces bojenja tekstila i sklopio ugovor o suradnji s Thomasom Wardleom, farbačem svile koji je vodio Hencroft Works u Leeku u Staffordshireu. Smatrajući da su boje slabije kvalitete, Morris je odbacio kemijske anilinske boje koje su tada bile dominantne, naglašavajući oživljavanje organskih boja, kao što su indigo za plavu, ljuške oraha i korijenje za smeđu, a kohini, kermes i ludića za crvenu[7]. Živeći i radeći u ovom industrijskom okruženju, stekao je osobno razumijevanje proizvodnje i života proletarijata, a bio je zgrožen lošim životnim uvjetima radnika i zagađenjem izazvanim industrijom; ti su čimbenici uvelike utjecali na njegove političke stavove. Nakon što je naučio vještine bojenja, krajem 1870-ih Morris je svoju pozornost usmjerio na tkanje, eksperimentirajući s tkanjem svile[8]. Na polju dizajna tekstila, Morris je oživio brojne zaboravljene tehnike i inzistirao na korištenju kvalitetnih sirovina, gotovo svih prirodnih boja i ručnoj obradi. Također je iz prve ruke promatrao svijet prirode kako bi stekao osnovu za svoje dizajne te je inzistirao na učenju tehnika proizvodnje prije izrade dizajna. Morrisovi uzorci za tkani tekstil, od kojih su neki također izrađivani u strojevima u uobičajenim komercijalnim uvjetima, uključivali su složene tkanine od dvostrukog tkanja u kojima su dva kompleta osnova i potki međusobno povezani kako bi se stvorile složene gradacije boje i teksture. Morris je dugo sanjao o tkanju tapiserija na srednjovjekovni način, koji je nazvao "najplemenitijom od umjetnosti tkanja"[9]. U rujnu 1879. godine završio je svoju prvu samostalnu tapiseriju, mali komad pod nazivom "Kupus i vinova loza"[10].

Slika 5- Dio tapiserije kupusa i vinove loze, prva tapiserija Williama Morrisa tkana u kući Kelmscott u ljetu 1879. (Identifikacija Linde Parry: William Morris Textiles, New York, Viking Press, 1983.)

3. MODA U VRIJEME SECESIJE

Secesija se pojavila kao reakcija na industrijsku estetiku, na pojam ljepote u kojoj se funkcionalno spaja s lijepim bez "dodataka" i ona stavlja težište na dekorativnost. Ponekad je suzdržana, ali dojmljiva zbog svoje neuobičajenosti. Postala je jedinstveni stil što se proširio u sve europske zemlje i povezao dva stoljeća, jer, iako je negdje počeo ranije ili traje dulje, nesporno je da između 1890. i 1910. godine apsolutno vlada svim područjima oblikovanja[5]. Silueta u obliku S-krivine bila je toliko privlačna da je čak i nefunkcionalnost nije mogla srušiti s modnog pijedestala. Ženskom tijelu davalo je dodatne akcente na grudi, struk i bokove što je umnogome definiralo žensku siluetu tog razdoblja. Trebale su neke godine da se taj modni trend izmjeni spontano, sam od sebe – kao modni preokret, a to se dogodilo tek krajem prve polovice 20. stoljeća. Trebalo je vremena da se stvori slobodno, prirodno i opušteno žensko odijelo, a sav taj proces se ne može promatrati bez simultane analize ravnopravnosti žene s muškarcem. Tijekom 19. stoljeća javljale su se i reformatorske ideje, prema kojima su hlače trebale postati sastavni dio ženske odjeće, čime bi se potaknula ravnopravnost spolova, no te ideje nisu bile prihvaćene. U Europi i SAD-u otvarale su se mnogobrojne trgovine odjećom; velik izbor i stalne cijene gotovo su dokinuli proizvodnju odjeće kod kuće. Početkom 20. stoljeća korzet je i dalje ostao sastavni dio ženske odjeće (sans ventre: bez trbuha). Njegovu je upotrebu pred I. Svjetski rat uklonio Paul Poiret, »kralj mode«, ističući funkcionalnost odjeće. Nakon rata u modu su ušle kraće suknje ravnih linija (do koljena) kao i vrećaste hlače (harem pants). Skraćivanje suknje stavilo je u prvi plan raznobojne čarape. Moderne su bile i prozračne, pastelne haljine u kombinaciji sa šeširima[11].

3.1. PAUL POIRET

Bio je vodeći francuski modni dizajner. Osnivač je svoje imenjačke kuće visoke mode. Njegov doprinos na ovom polju uspoređen je s Picassovim naslijeđem u umjetnosti 20. stoljeća[12]. Dok je bio tinejdžer, Poiret je odnio svoje skice Louise Chéruit, istaknutoj krojačici, koja je od njega kupila desetak komada. Poiret je i dalje prodavao svoje crteže glavnim pariškim modnim kućama, sve dok ga 1898.godine nije angažirao Jacques Doucet[13]. Njegov prvi dizajn, plašt od crvene tkanine, prodan je u 400 primjeraka. Proslavio se nakon što je preko crnog tafta prebacio crni plašt tila, koji je naslikao poznati slikar Louis Billotey. Glumica Réjane koristila ga je u predstavi nazvanoj Zaza, postavši pozornicom tipična strategija Poiretove marketinške prakse. Poiret je osnovao vlastitu kuću 1903.godine[14].

U prvim godinama neovisne mode, prekidao je uspostavljene konvencije krojenja i podrivao druge. 1903.godine odbacio je podsuknju, a kasnije, 1906., učinio je isto sa steznikom[14]. Poiret se proslavio svojim kontroverznim kaputom kimono i sličnim, labavim dizajnom stvorenim posebno za vitku figuru[12]. Poiret je 1911.godine predstavio "Parfums de Rosine" (nazvan po njegovoj kćeri, postajući prvi francuski couturier koji je lansirao mirisni potpis, iako mu je londonska dizajnerica Lucile prethodila s nizom internih parfema već 1907.), na blistavim večerama održanim u njegovoj palači, na kojem je prisustvovao vrh pariškog društva i umjetničkog svijeta. Poiret je maštovito nazvao događaj "la mille et deuxième nuit" (Tisuću i druga noć), nadahnut fantazijom sultanovog harema[15]. Vrtovi su mu bili osvijetljeni lampionima, postavljenim šatorima i živim tropskim pticama. I sama je gospođa Poiret luksuzno uživala u zlatnom kavezu. Poiret je bio vladajući sultan, darujući svakog gosta bocom svoje nove kreacije mirisa, prikladno nazvanoj da priliči prigodi, "Nuit Persane"(Perzijska noć). Njegova marketinška strategija, koja se igrala kao zabava, postala je glavna tema Pariza. Drugi miris debitirao je 1912. godine - "Le Minaret", ponovno ističući temu harema. 1911.godine izdavač Lucien Vogel unajmio je fotografa Edwarda Steichena da u svom radu promovira modu kao lijepu umjetnost. Steichen je reagirao snimanjem fotografija haljina koje je dizajnirao Poiret, opsjednutih pozadinskim osvjetljenjem i snimanih pod inventivnim uglovima. Oni su objavljeni u izdanju časopisa Art et Décoration iz travnja 1911.godine[16]. Prema povjesničaru Jesseu Alexanderu, prigoda se "sada smatra prvim modernim modnim fotografiranjem", u kojem su odjevni predmeti slikani koliko zbog umjetničke kvalitete, tako i zbog formalnog izgleda[17]. Godinu dana kasnije, Vogel je započeo svoj poznati modni časopis La Gazette du Bon Ton, koji je prikazivao Poiretove dizajne, koje su nacrtali vrhunski ilustratori, zajedno sa

šest drugih vodećih pariških dizajnera. Početkom Prvog svjetskog rata, Poiret je napustio svoju modnu kuću kako bi služio vojsku. Kad se vratio 1919.godine, posao je bio na rubu bankrota. Novi dizajneri poput Chanela proizvodili su jednostavnu, elegantnu odjeću koja se oslanjala na izvrsnu izradu. U usporedbi s tim, Poiretovi razrađeni dizajni činili su se nepristojni i loše proizvedeni. (Iako su Poiretovi dizajni bili revolucionarni, njegova konstrukcija nije bila - ciljao je samo na to da se njegove haljine "lijepo čitaju izdaleka"). Godine 1922. pozvan je u New York da dizajnira kostime i haljine za brodvejske zvijezde. Sa sobom je poveo svog vrhunskog dizajnera (France Martano) i pratnju, uživajući u elegantnom životu na moru. Međutim, New York nije bio njegov dom i ubrzo se vratio u Pariz. U Parizu je Poiret bio sve nepopularniji, dugovao je i nedostajalo mu je podrške njegovih poslovnih partnera. Ubrzo je napustio modno carstvo koje je uspostavio. 1929.godine kuća je zatvorena, a ostaci zaliha prodani su u kilogramima kao krpe. Kad je Poiret umro 1944.godine, njegov je talent bio zaboravljen. Put do siromaštva odveo ga je do neobičnih poslova, uključujući posao uličnog slikara, prodajući crteže kupcima pariških kafića. Svojevremeno je 'Chambre syndicale de la Haute Couture' raspravljao o pružanju mjesečne naknade za pomoć Poiretu, ideju koju je Worth, u to vrijeme predsjednik grupe odbacio. Samo njegov prijatelj i jedan od desnih ruku dizajnera iz njegova doba prije Drugog svjetskog rata, France Martano, pomogli su mu u doba siromaštva, kada ga je većina pariškog društva zaboravila. Njegova prijateljica Elsa Schiaparelli spriječila je da njegovo ime naiđe na potpuni zaborav, a Schiaparelli je ta koja je platila njegov pokop[12].

Poiretov glavni doprinos modi bio je njegova tehnika drapiranja tkanine, alternativa popularnijem krojenju i korištenju uzoraka. Poiret je bio pod utjecajem antičke i regionalne haljine, a favorizirana odjeća krojena po ravnim linijama i ukrašena pravokutnim motivima. Strukturna jednostavnost njegove odjeće predstavljala je "ključni trenutak u nastanku modernizma" općenito i učinkovito uspostavila paradigmu moderne mode, nepovratno mijenjajući smjer povijesti kostima[18]. Poiret se povezuje s padom korzeta u ženskoj modi i izumom hobble suknje, a jednom se hvalio "da, oslobodio sam bistu, ali okovao sam noge"[19]. Poiret nije bio jedini odgovorni za promjenu u ženskim odjevnim predmetima, međutim, i smanjena uloga steznika rezultat je različitih čimbenika. Poiret se često opisuje kao orijentalist, a njegove su kreacije često crpile inspiraciju iz različitih istočnjačkih stilova koji su bili u suprotnosti s drugim pomodnim edvardijanskim modusima[20].

Slika 6- Model u Poiretovom odijelu
Library of Congress's Prints and Photographs division

Slika 7- Kostim sa istočnjačkim i orijentalnim motivima i harem hlačama. Metropolitan Museum of Art

4. MODA INSPIRIRANA SECESIJOM

Za II. Svjetskog rata proširile su se, zbog praktičnosti, hlače, bluže i vjetrovke. Nakon rata novi je smjer (New look, 1947.) odredio C. Dior, čije kreacije naglašavaju ramena, struk, grudi i bokove («Venera 1948»). U 1950-ima mijenjali su se stilovi (H-linija, A-linija). Moda šezdesetih godina prošlog stoljeća ističe nekonvencionalne oblike (najčešća je mini suknja), ignorira modne diktate te preuzima mnoge etnografske i retroelemente. U sedamdesetim godinama prošlog stoljeća izmjenjivale su se duge i mini suknje, također i dimije. U XX. st. nastali su i mnogi individualni stilovi povezani s različitim supkulturama i glazbom (disco, punk, metal, grunge, techno, hip-hop). Ležerniji, mladenački stil obilježavaju i sve češće traperice (jeans), te mnoga sportska odjeća od rastezljivih materijala (lycra). Istodobno se razvija visoka i skupa dizajnerska moda: Gianni Versace, G. Armani, Calvin Klein, Donna Karan, K. Lagerfeld, Jean-Paul Gaultier, Ralph Lauren i dr.

Danas, u 21. stoljeću moda se izuzetno brzo mijenja, moglo bi se reći da se sve bazira na kvantiteti nego na kvaliteti. Trendovi se stvaraju brže, mijenjaju se iz mjeseca u mjesec i visoka moda, ako želi opstati, primorana je slijediti tu brzinu. Stilovi se izmjenjuju iz sezone u sezonu, uvijek prezentirajući nove detalje i ostavljajući dovoljno prostora za osobni izbor, a tradicionalno shvaćanje mode uvelike je ustupilo mjesto pomodarstvu[11].

4.1. RAY AGHAYAN

Gorgen Ray Aghayan, rođen 28. srpnja 1928. godine, umro 10. listopada 2011. godine, bio je američki modni dizajner i kostimograf za američku filmsku industriju[21]. Dobitnik je nagrade Emmy, a za kostimografiju je nominiran za Oscara. Njegov partner bio je modni dizajner Bob Mackie, od ranih 1960-ih do njegove smrti 2011. godine. Aghayan je rođen u Teheranu u Iranu, u bogatoj iransko-armenskoj obitelji[22]. U dobi od 13 godina, Aghayan je pomagao u dizajniranju za dvor šah Mohammada Reze Pahlavija. Njegov prvi dizajn haljine bio je za Fawziju Fuad iz Egipta, prvu suprugu posljednjeg iranskog šaha. Tijekom 1940-ih Aghayan je u Kaliforniju došao kao mladić[22]. Pedesetih godina 20. stoljeća Aghayan je počeo raditi u televizijskim kostimima u Los Angelesu. 1963–64. godina Aghayan je dizajnirao haljine i kostime za Judy Garland za svoju glazbenu estradu na CBS-u[21]. Dobitnik je nagrade Emmy 1967. godine sa svojim partnerom Bobom Mackiejem za rad u Alice kroz ogledalo. Aghayan je također tri puta bio nominiran za Oscara za najbolju kostimografiju za svoj rad u Gaily, 1970., Lady Sings the Blues 1973. godine i Funny Lady 1976. godine. Također je bio odgovoran za dizajniranje kostima za ceremonije otvaranja i zatvaranja ljetnih olimpijskih igara 1984.godine održanih u Los Angelesu[23].

Dizajnirao je haljinu inspiriranu secesijom i Gustavom Klimtom za Barbru Streisand, koja je također dan danas inspiracija u modi 21. stoljeća.

Aghayan je umro 10. listopada 2011. godine u svom domu u Los Angelesu u Kaliforniji od infarkta miokarda[24].

Slika 9- Doris Day u "Glass Bottom Boat", 1966. Dizajnerao Ray Aghayan, Reddit

4.2. BARBRA STREISAND, NJENA ZLATNA HALJINA I ŽENA U ZLATU

Barbra Streisand oduvijek je bila posvećena svom židovskom porijeklu. 1984.godine dogodilo se nešto vrlo posebno. Mnogo je godina surađivala s dizajnerom Rayom Aghayanom. Barbarina zahvalnost za umjetnost i oko za modu doveli su do stvaranja Aghayanovog remek-djela 1984.godine. Barbra ga je pitala može li stvoriti nešto u stilu ukrašene zlatne haljine na slici Gustava Klimta Portret Adele Bloch-Bauer I (zване Žena U zlatu). I učinio je. Ako je ikad trebala biti (pre) kreirana zlatna Adelina haljina, to je moralo izgledati ovako:

Slika 10- Haljina Barbre Streisand, Klimt & Schiele - the Art of Secession: Vienna and beyond

Slika 11- Haljina Barbre Streisand u usporedbi sa Klimtovom Ženom u zlatu.

Klimt & Schiele - the Art of Secession: Vienna and beyond

Slika 12- Klimtova Žena u zlatu, haljina i Barbra Streisand u istoj haljini.

Klimt & Schiele - the Art of Secession: Vienna and beyond

Slika 13- Stražnja strana haljine Barbre Streisand, Klimt & Schiele - the Art of Secession: Vienna and beyond

Slika 14- Barbra Streisand u haljini koju je dizajnirao Ray Aghayan

Klimt & Schiele - the Art of Secession: Vienna and beyond

5. EKSPERIMENTALNI DIO

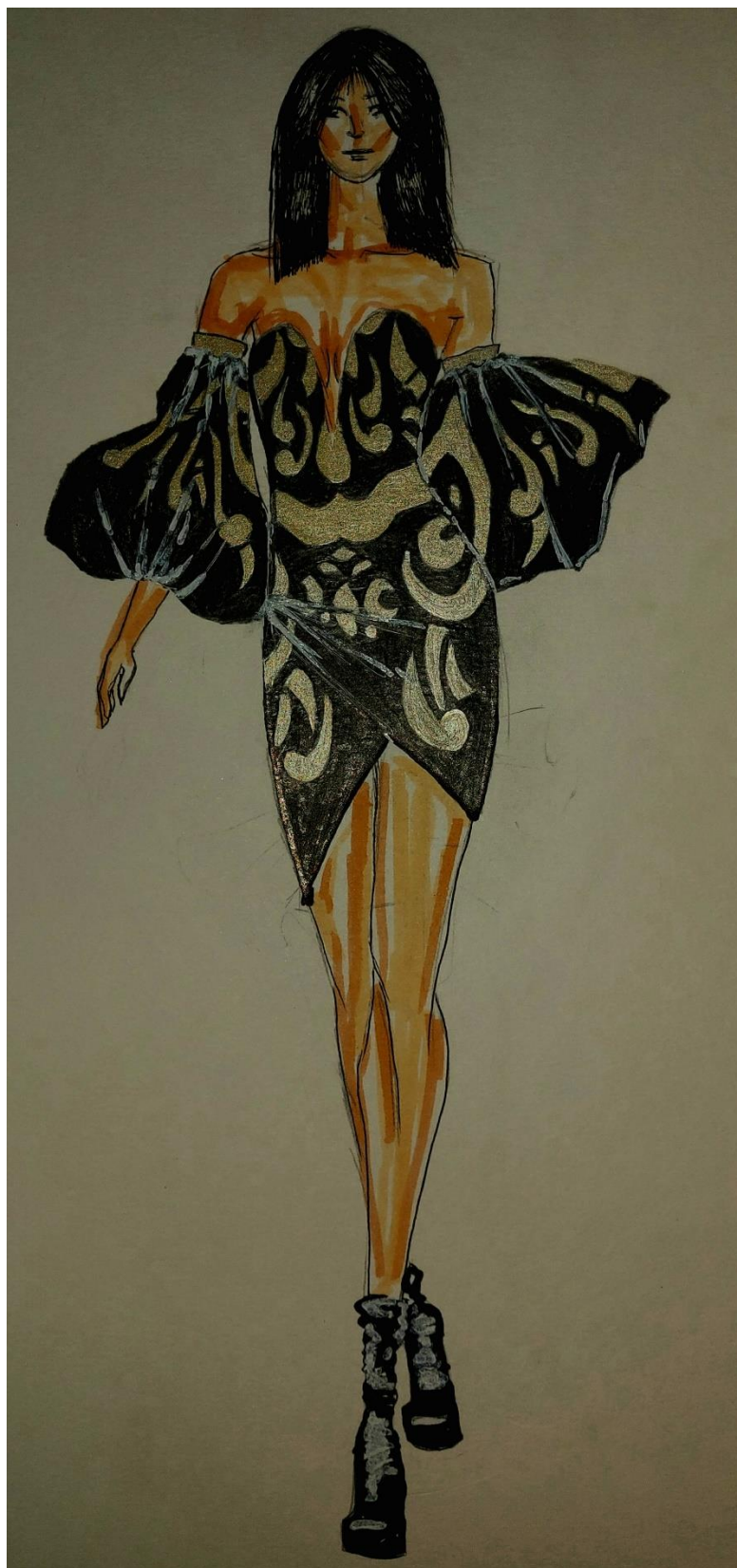
Ovo poglavlje se temelji na izradi likovne mape, kroja jedne ženske haljine te modeliranja jedne ženske haljine iz kolekcije koju sam nacrtala. Secesija kao stil mi je bio vodilja u izradi svih radova u kojima sam izražavala sve oblike secesijske umjetnosti, a najviše slikarstvo, dizajn tekstila te dizajn odjeće. Nacrtala sam petnaest (15) crteža po inspiraciji na secesijsku umjetnost, ali ujednako sam dodala dio svog osobnog stila i spojila u dizajne koji su i suvremeni i klasični. U izradi kroja ženske haljine koju sam izabrala, predstavnicu je cijelog stila i završnog rada. Kroj je izrađen u manjoj verziji omjera 1:5, te prirodnoj veličini omjera 1:1. Na isti način i u istim veličinama također je modelirana ženska haljina, čiji je rezultat na kraju taj kao i iz nacrtanog modela haljine iz kolekcije.

5.1. OPIS MAPE

Likovna mapa se sastoji od petnaest (15) crteža koji su nacrtani u kombinaciji tehnika bojica, flomastera u boji, markera, šljokastih premaza, grafičkih olovki i rapidografa. Svi radovi predstavljaju i inspirirani su secesijom, secesijskim slikarima i secesijskim dizajnerima odjeće i tekstila. Radovi se temelje na slobodi, dekoraciji, orijentalnim i organskim motivima, bogatim uzorcima s mnogo boje. Radove sam izradila u kolekcijama, sveukupno je pet (5) kolekcija od tri (3) crteža. Svaka kolekcija se razlikuje po boji, dizajnu modela te uzorcima i detaljima. Prevladavaju zlatne boje, organski cvjetni uzorci, te dizajn odjeće u S silueti, prate liniju tijela te modela gdje odjevni predmeti djeluju dinamično i slobodno. Secesija je stil koji daje mnogo kreativnih ideja, probudi maštu te svaki rad sadrži moj osobni stil i moju interpretaciju secesijskog stila. Također svaka kolekcija ima i svoje ime, koje ću nadalje spomenuti.

5.2. PRVA KOLEKCIJA: MIDNIGHT SKY

Bazirana na interesantnim krojevima odjevnih predmeta, kombinacije zlatne i crne boje koje zajedno daju moćan izgled samih modela.

Sl.15. Model 1

SI.16. Model 2

SI.17. Model 3

5.3. DRUGA KOLEKCIJA: ROSEMARY

Ova kolekcija je izraz mojeg osobnog stila za tri različite prigode koje prate liniju tijela, ali također sadrže dašak secesijskih motiva.

Sl.18. Model 4

Sl. 19. Model 5

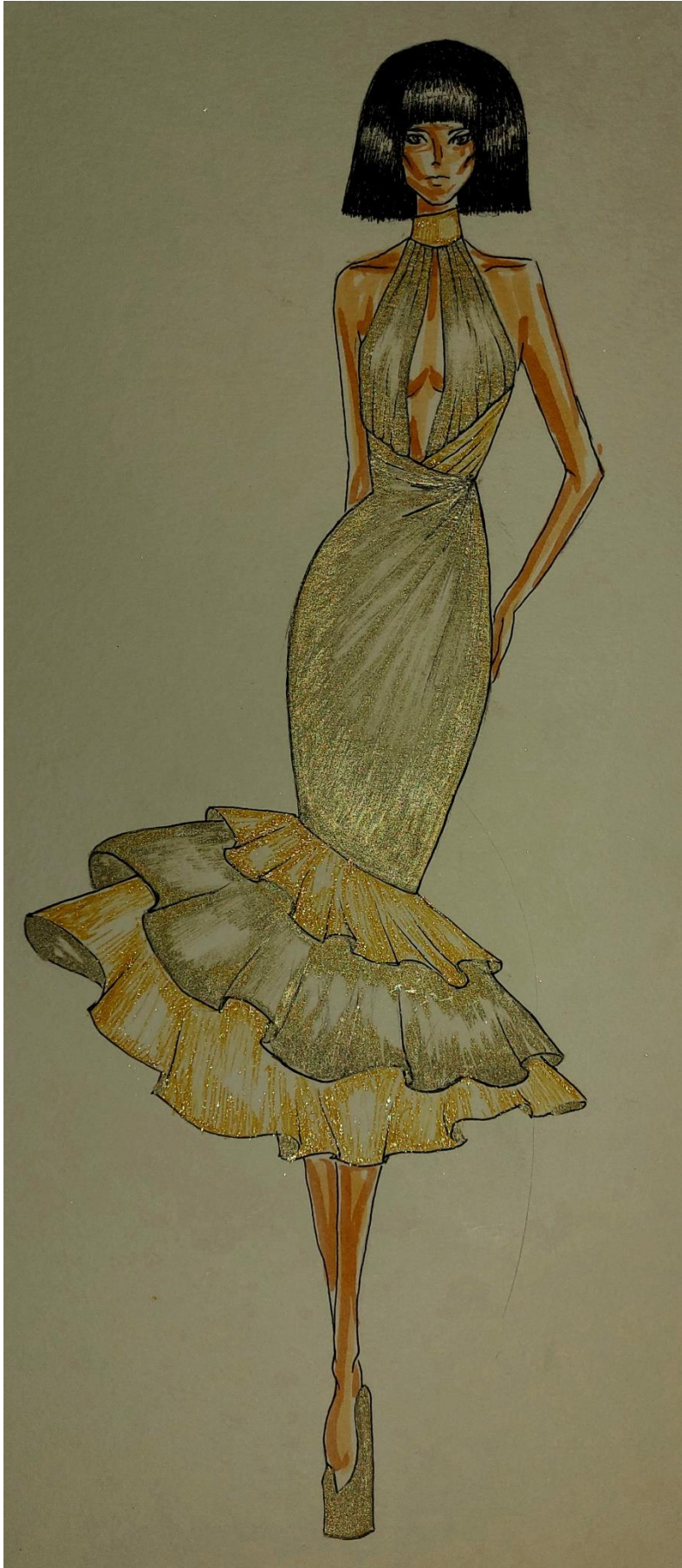
SI.20. Model 6

5.4. TREĆA KOLEKCIJA: GOLDEN DUST

Kolekcija koja apsolutno vrišti secesijom, isključivo je zlatne boje, modelima odjevnih predmeta koji su sami po sebi uočljivi. Iz ove kolekcije sam izradila kroj jedne haljine u prirodnoj veličini, omjer 1:1.

Sl.21. Model 7

SI.22. Model 8

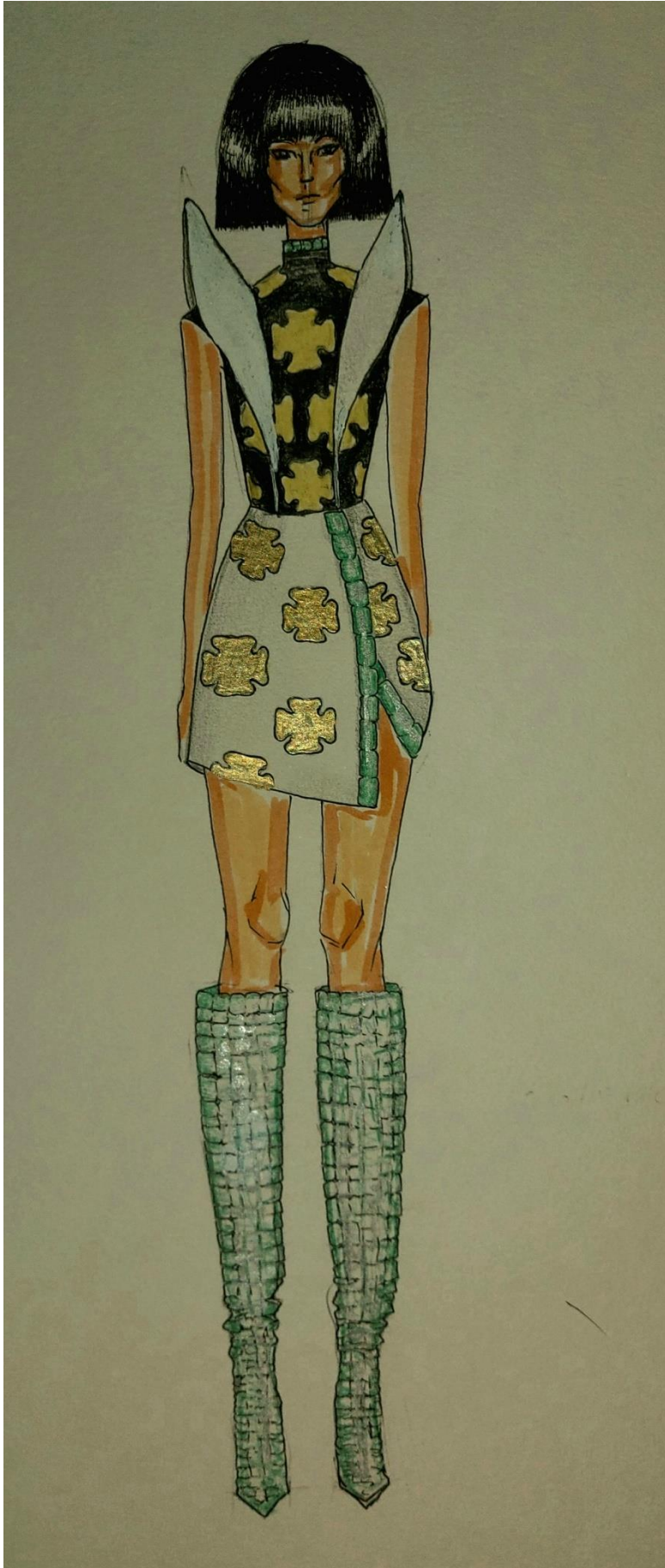
Sl.23. Model 9

5.5. ČETVRTA KOLEKCIJA: COLORFUL VORTEX

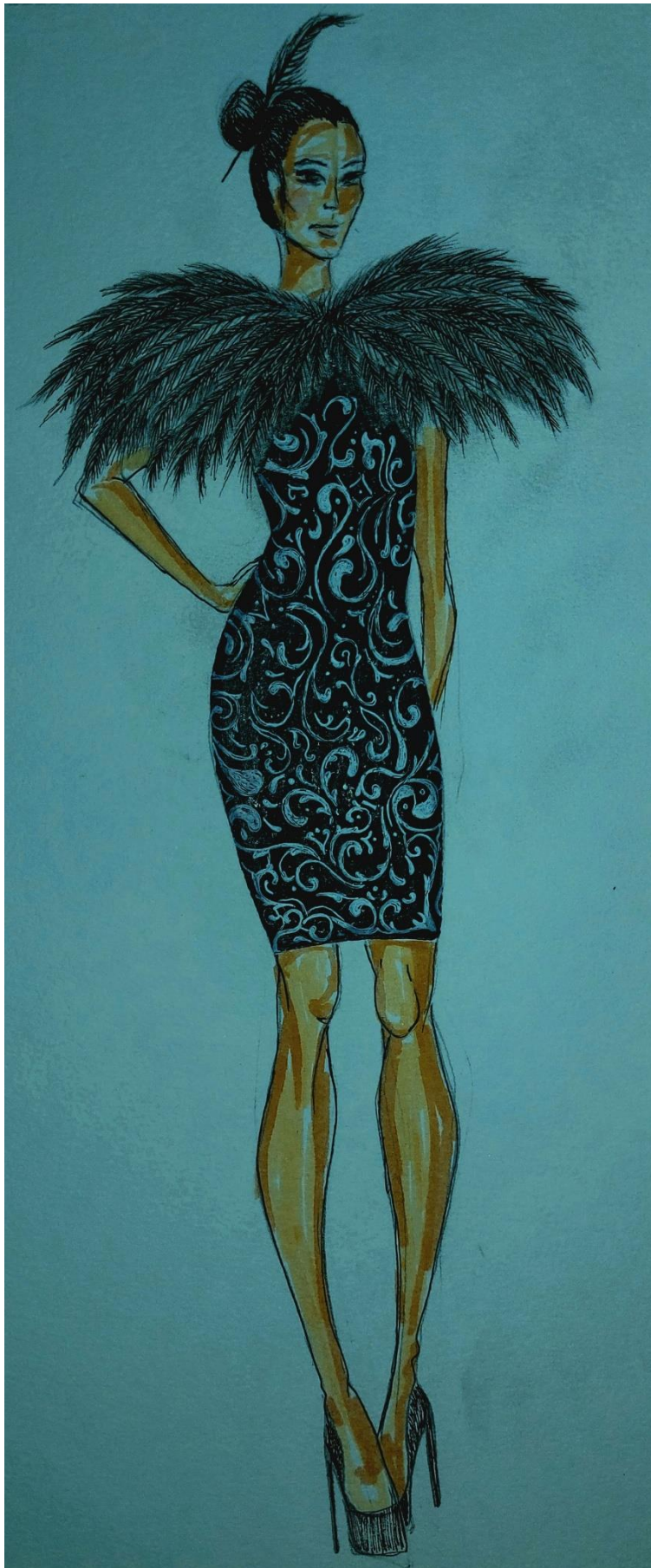
Kolekcija nadahnuta Williamom Morrisom i njegovim tapiserijama i uzorcima tekstila, koristila sam razne boje, ili čak samo crno-bijelo, čak i eksperimentirala kako bi se ti uzorci „ponašali“ i izgledali na raznim krojevima haljina.

SI.24. Model 10

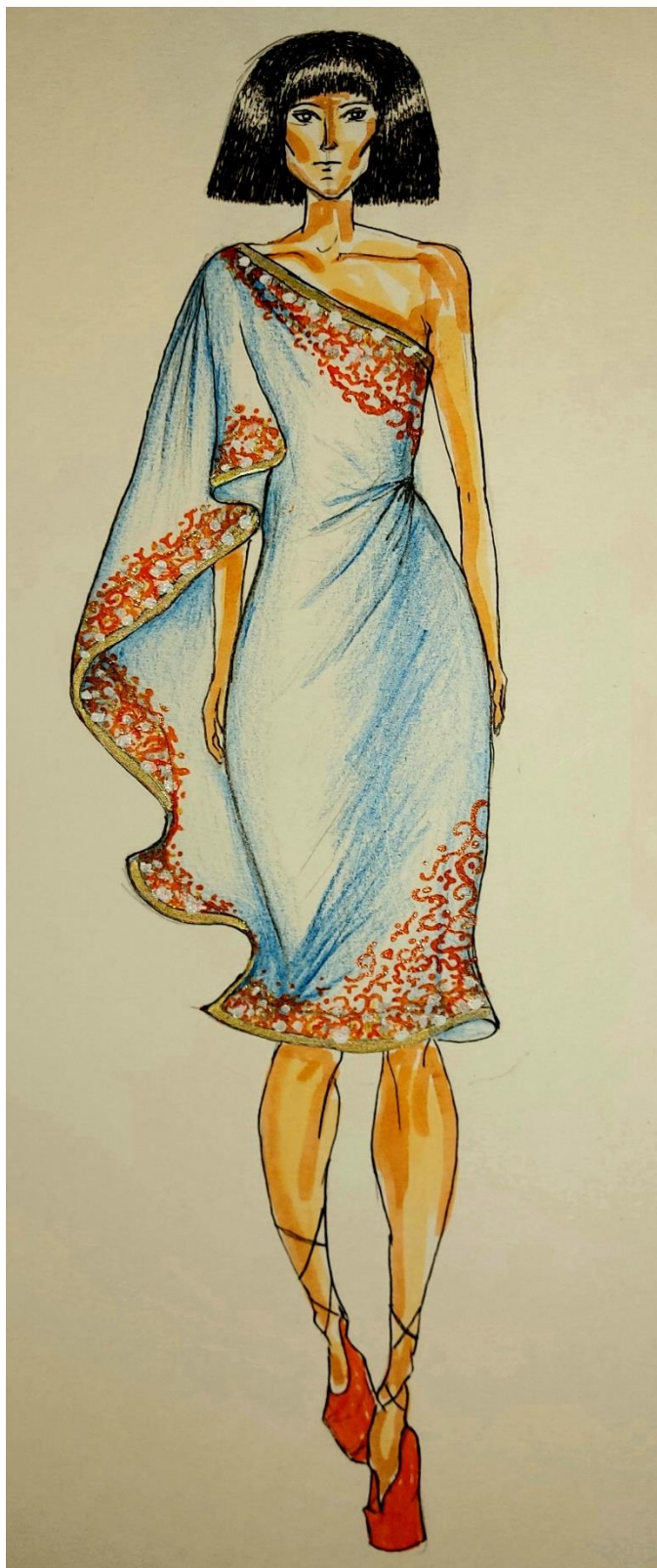
SI.25. Model 11

SI.26. Model 12

5.6. PETA KOLEKCIJA: ORIENTAL RHAPSODY

Inspirirana Paulom Poiretom i njegovom „Tisuću drugom noći“, cilj mi je bio dočarati orijentalne motive kombinirane modernijim krojevima i modelima odjevnih predmeta, prevladava plava boja izmiješana u rapsodiju toplih boja, koje na kraju daju efekt orijenta.

Sl.27. Model 13

SI.28. Model 14

Sl. 29. Model 15

5.7. OPIS I IZRADA ŽENSKE HALJINE

U izradi ženske haljine koristila sam svoje vlastite glavne tjelesne mjere, tako da je izrađena po mojoj mjeri. Sve formule za konstrukciju i modeliranje haljine sam koristila iz knjige profesora D. Ujevića[25].

Na slici 30. su skice od nekih haljina od kojih sam izabrala jednu (i još nadocrtala neke detalje na slici 31 i 32) za izradu kroja u mjerilima 1:5 i 1:1. Rukav i ovratnik nisam konstruirala jer nije potrebno za daljnju izradu.

GLAVNE TJELESNE MJERE

Tv- Tjelesna visina-167 cm

Og- Opseg grudi- 90 cm

Os- Opseg struka- 68 cm

Ob- Opseg bokova- 101 cm

KONSTRUKCIJSKE MJERE

Do- Dubina orukavlja- $1/10 \text{ Og} + 10,5 \text{ cm} + 1 \text{ cm} = 20,5 \text{ cm}$

DI- Duljina leđa- $1/4 \text{ Tv} - 1 \text{ cm} = 40,75 \text{ cm}$

Db- Dubina bokova- $3/8 \text{ Tv} = 62,62 \text{ cm}$

Dk- Duljina kroja- $5/8 \text{ Tv} = 104,4 \text{ cm}$

Švi- Širina vratnog izreza- $1/20 \text{ Og} + 2 \text{ cm} = 6,5 \text{ cm}$

Vpd- Visina prednjeg dijela- $DI + 1/20 \text{ Og} - 0,5 \text{ cm} = 44,75 \text{ cm}$

Šs- Širina struka- $1/4 \text{ Os} = 16 \text{ cm}$

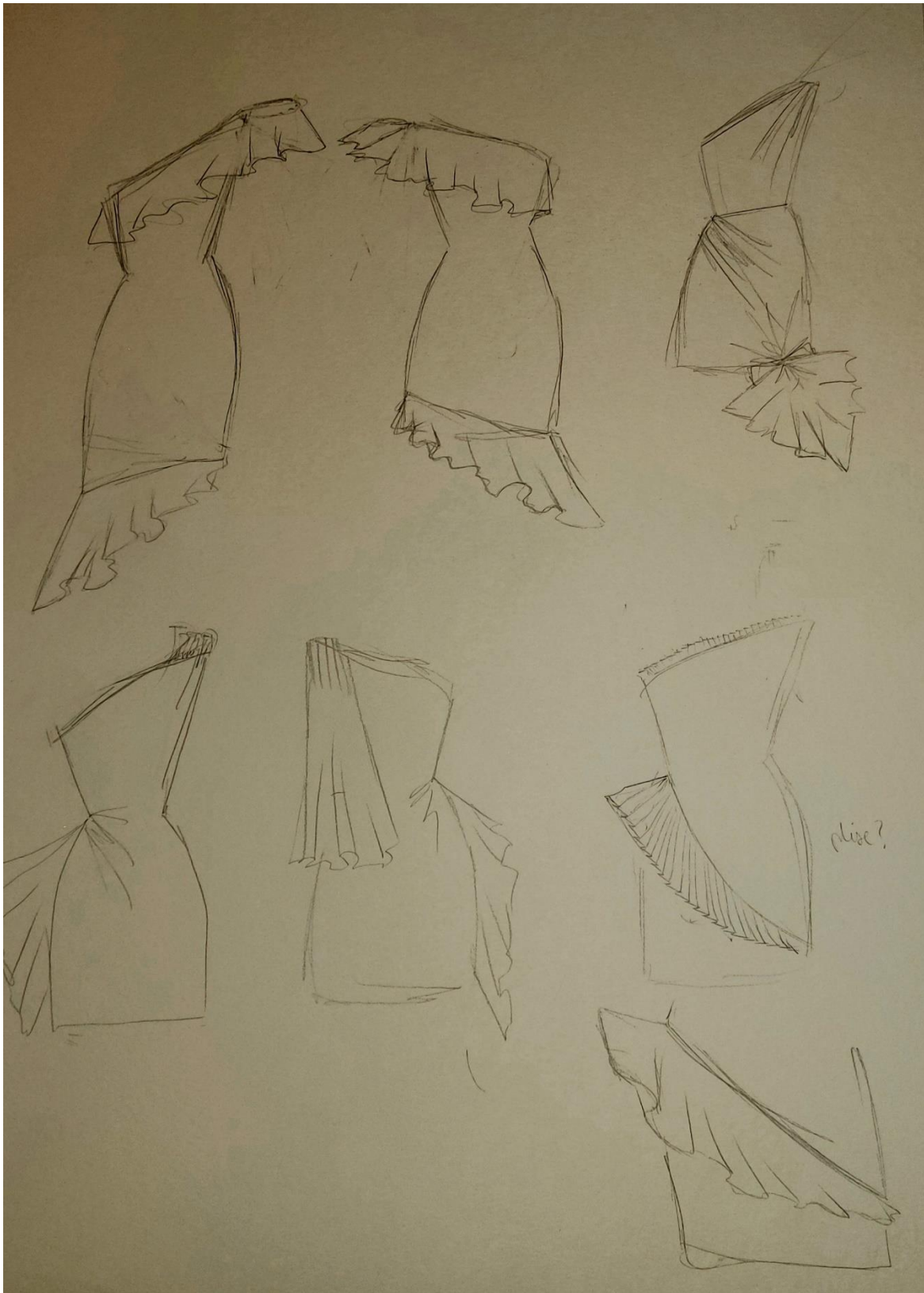
Šl- Širina leđa- $1/8 \text{ Og} + 5,5 \text{ cm} (+0,5 \text{ do } 1 \text{ cm}) = 17,25$

Šo- Širina orukavlja- $1/8 \text{ Og} - 1,5 \text{ cm} (+1,5 \text{ do } 2 \text{ cm}) = 11,25$

Šg- Širina grudi- $1/4 \text{ Og} - 4 \text{ cm} (+1,5 \text{ cm}) = 18,50 \text{ cm}$

$\text{Šl} + \text{Šo} + \text{Šg} = 47,25 \quad 1/2 \text{ Og} (+3,5 \text{ do } 4,5 \text{ cm})$

Komocija na 1/2 kroja= 3,50 cm

Sl.30. Skice haljina za izradu

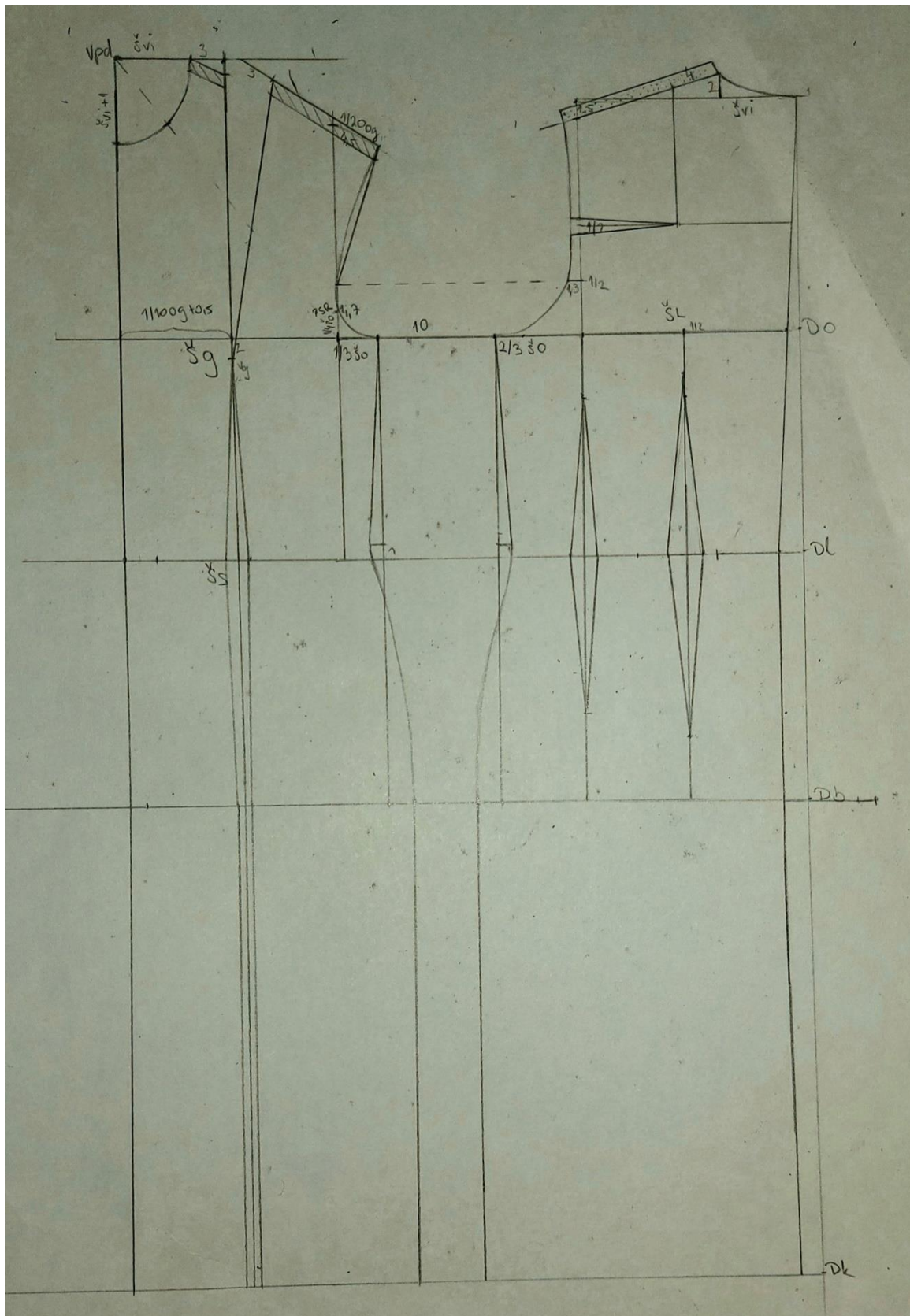

Sl.31. Prednja strana haljine

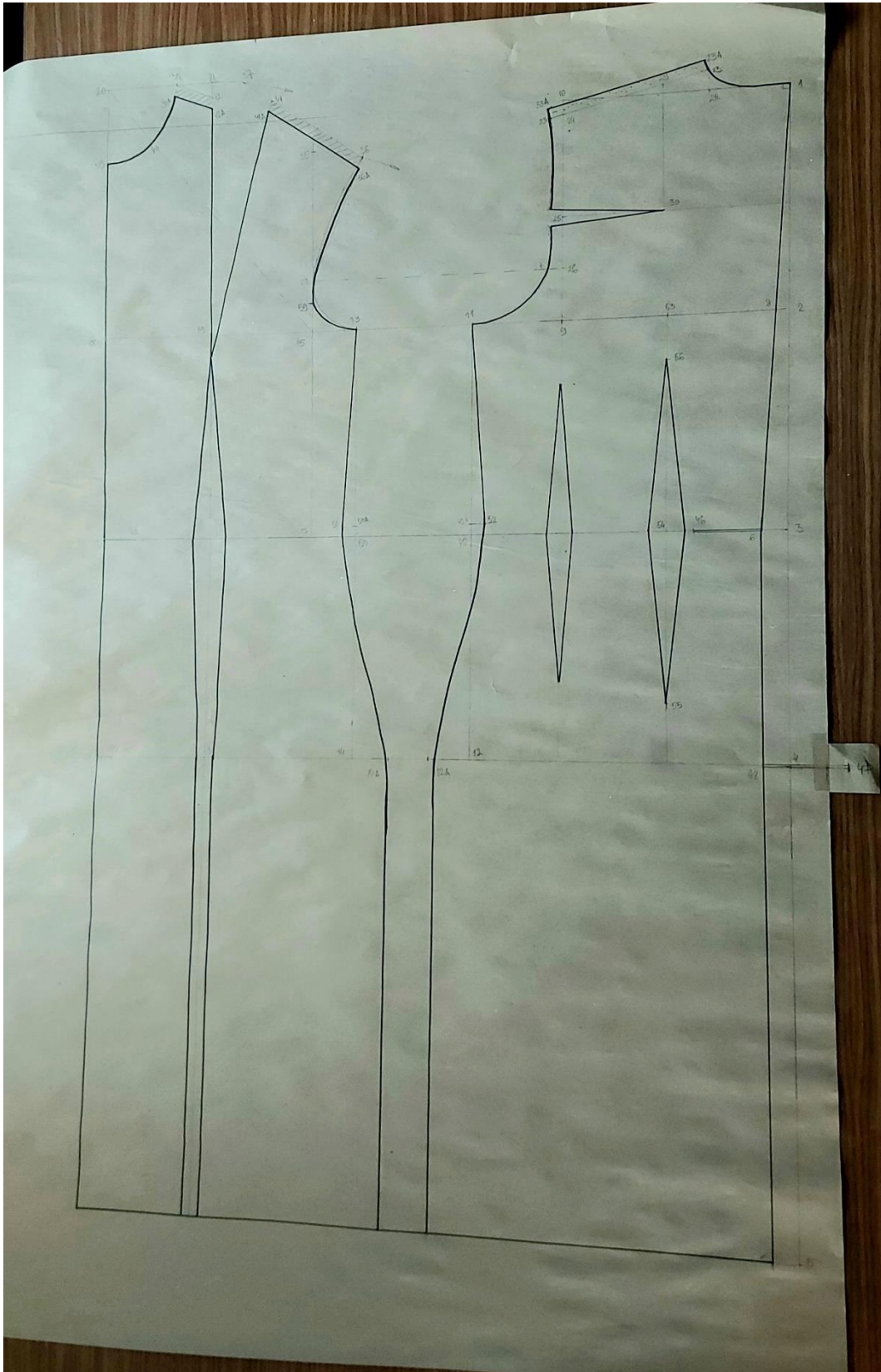
Sl.32. Stražnja strana haljine

Konstrukcija ženske haljine u mjerilu 1:5, prednji i stražnji dio

Sl.33. Konstrukcija ženske haljine

Konstrukcija ženske haljine u mjerilu 1:1, prednji i stražnji dio

Sl.34. Konstrukcija ženske haljine

5.8. MODELIRANJE ŽENSKE HALJINE

Pomoću konstrukcije haljine izmodelirala sam haljinu onako kako je prikazano na slici 32. Haljina je asimetrična, pa je potrebno izraditi prednju stranu u cjelini.

Izmodelirano je u mjerilima 1:1 i 1:5.

MODELIRANJE HALJINE U MJERILU 1:1

Označila sam broj i smjer nabora koji se pojavljuju u struku, te izbacila ušitke jer nam nisu potrebni za ovakav kroj haljine. Što se tiče grudnih ušitaka, lijevi nam ne treba jer je haljina na jedno rame, a desni zatvaramo jer će nam se kasnije otvarati „ušitci“ u struku po kojima dalje modeliramo haljinu. Ispod rukavnog izreza s lijeve strane spuštamo 3 cm zbog vratnog izreza tj. dekoltea koji vodi na jedno rame.

Izrezala sam pet (5) nabora širine 6 cm, a linije rezanja sam dobila tako da sam s prvom linijom od kraja rukavnog izreza sa desne strane nacrtala ravnu liniju koja završava 5 cm ispod rukavnog izreza. Druga linija rezanja mi je polovina prve linije rezanja i linije struka, treća linija rezanja je linija struka. Četvrtu liniju rezanja sam dobila polovinom od linije struka i linijom rezanja koja mi kreće iz vrha s desne strane od linije bokova, a razmak između svake linije rezanja je 5 do 5,5 cm.

Kada sam nacrtala sve linije, zatvorila sam desni grudni ušitak i izrezala sam svih pet linija i odvojila 6 cm između svake linije rezanja i dobila prošireni prednji dio za izradu nabora.

Na desni rameni šav sam dodala traku duljine 30 cm, širine ramenog šava koji ću kasnije izmodelirati odnosno proširiti da dobijem efekt volana koji izvire iz ramena kao na slici 31.

Haljinu sam skratila ravno za 20 cm.

Kada sam izmodelirala cijelu prednju stranu, nacrtala sam šavne dodatke. Sa svake strane sam dodala 1 cm, na duljinu kroja sam dodala 2 cm, a na vratni izrez sam dodala 0.7 cm.

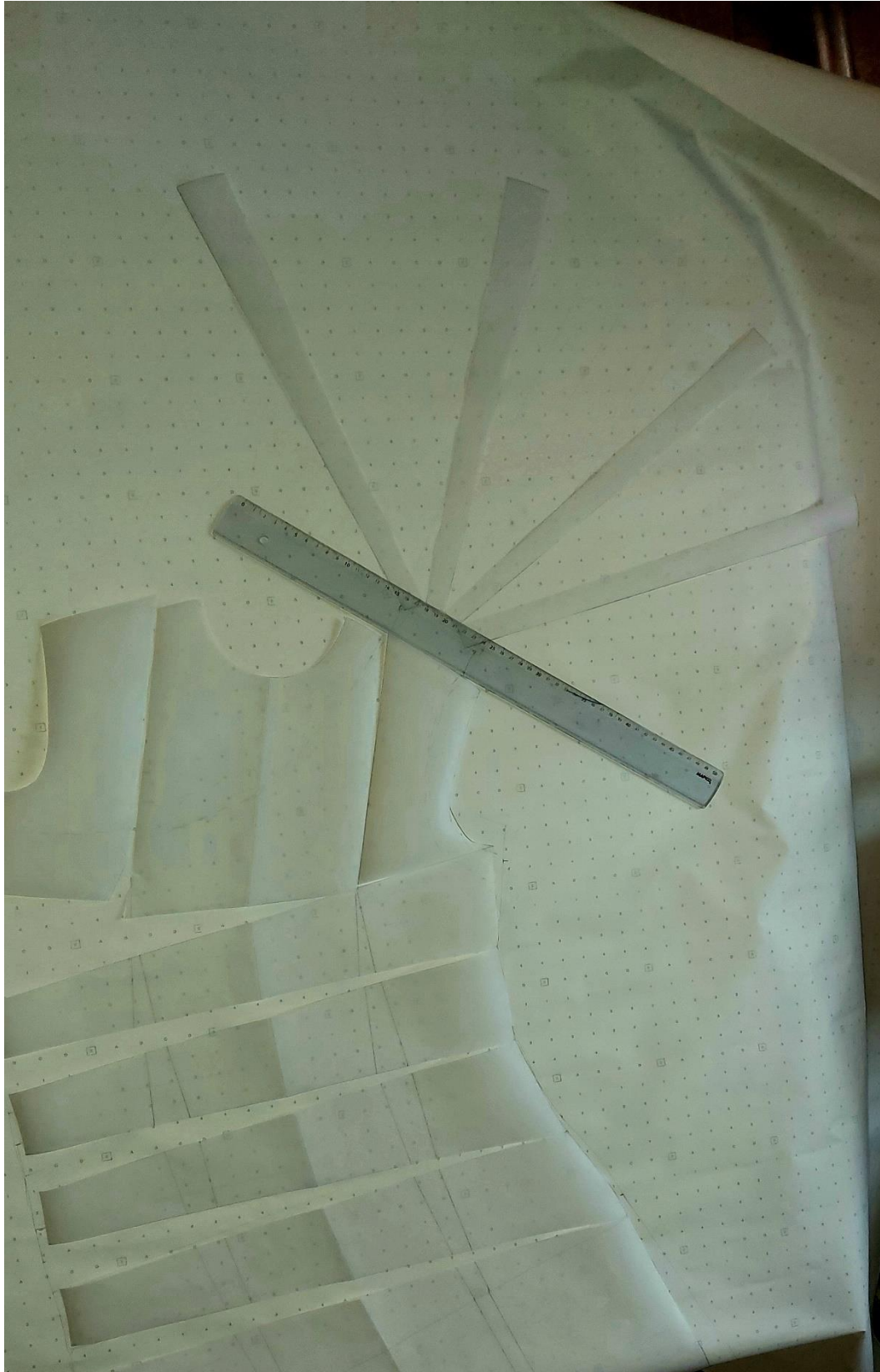
Na stražnjoj strani sam izbacila ušitke, a leđne ušitke sam zatvorila. Identično sam modelirala i stražnju stranu haljine jer je ista kao i prednji dio. Dodavanje šavnih dodataka je također isto kao i na prednjem dijelu.

Sl.35. Prednja strana haljine

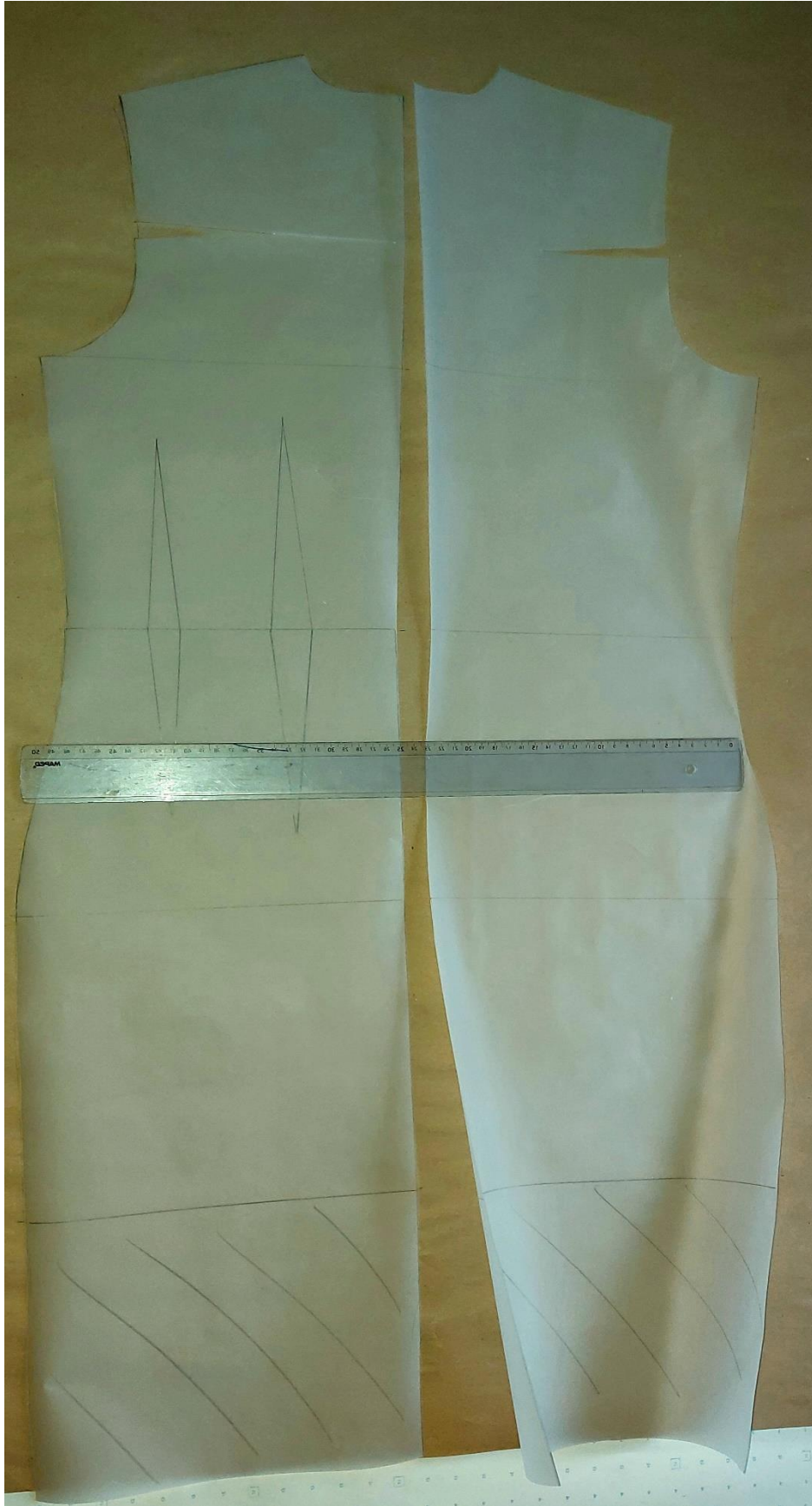
Sl.36. Modeliranje ženske haljine prednjeg dijela

Sl.37. Modeliranje trake na ramenom šavu s desne strane prednjeg dijela haljine

Sl.38. Dodavanje šavnih dodataka na izmodelirani prednji dio haljiine.

Sl.39. Stražnja strana haljine

Sl.40. Crtanje linije rezanja prije modeliranja

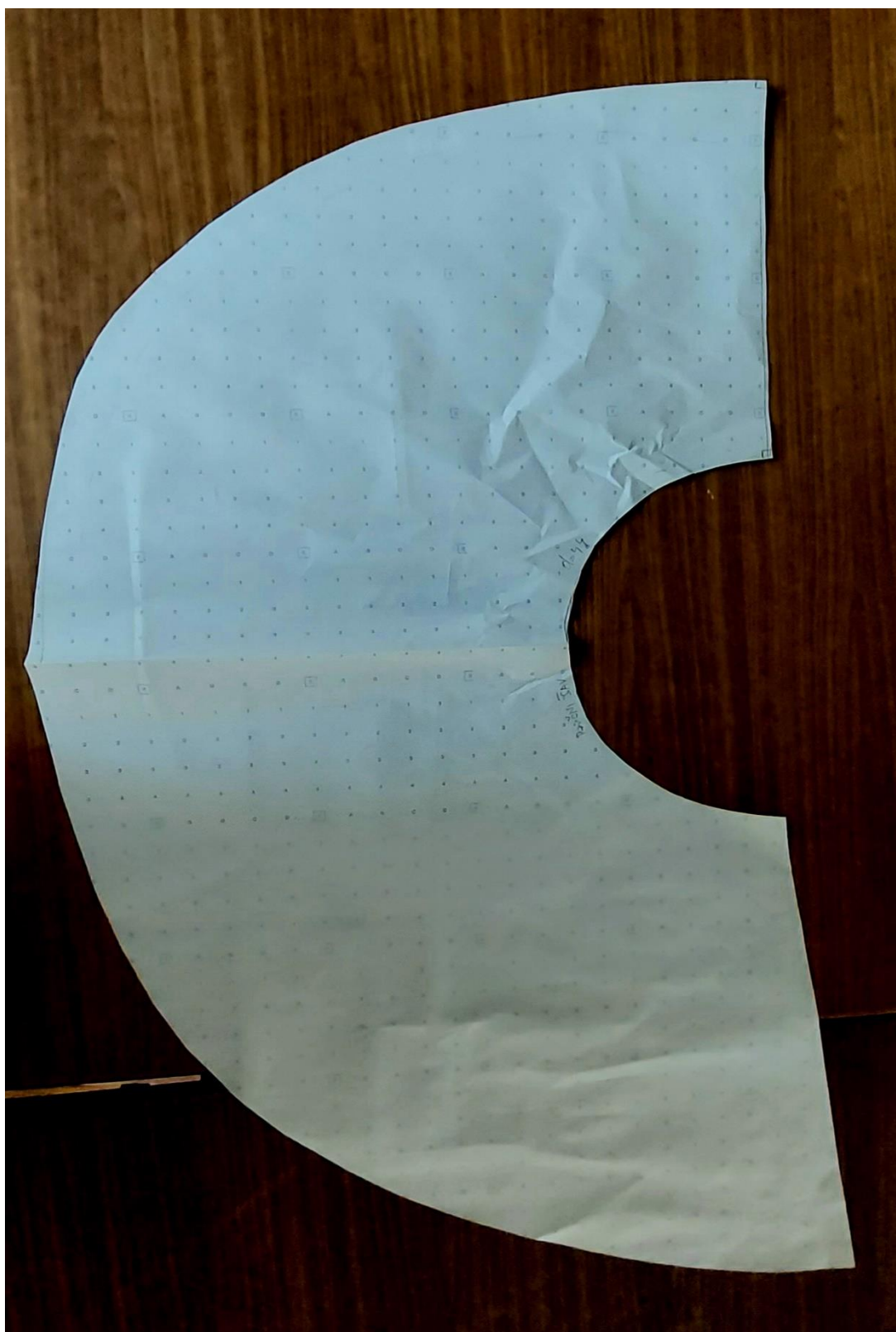
Sl.41. Modeliranje nabora stražnjeg dijela haljine

Sl.42. Dodavanje šavnih dodataka na stražnjem dijelu haljine

5.9. MODELIRANJE BOČNOG VOLANA

Volan je izmodeliran kao polukrug, duljina volana je izmjerena na kroju te se kasnije ušiva u lijevi bočni šav. Širina volana je 35 cm.

Sl.43. Modeliranje volana za lijevi bočni šav

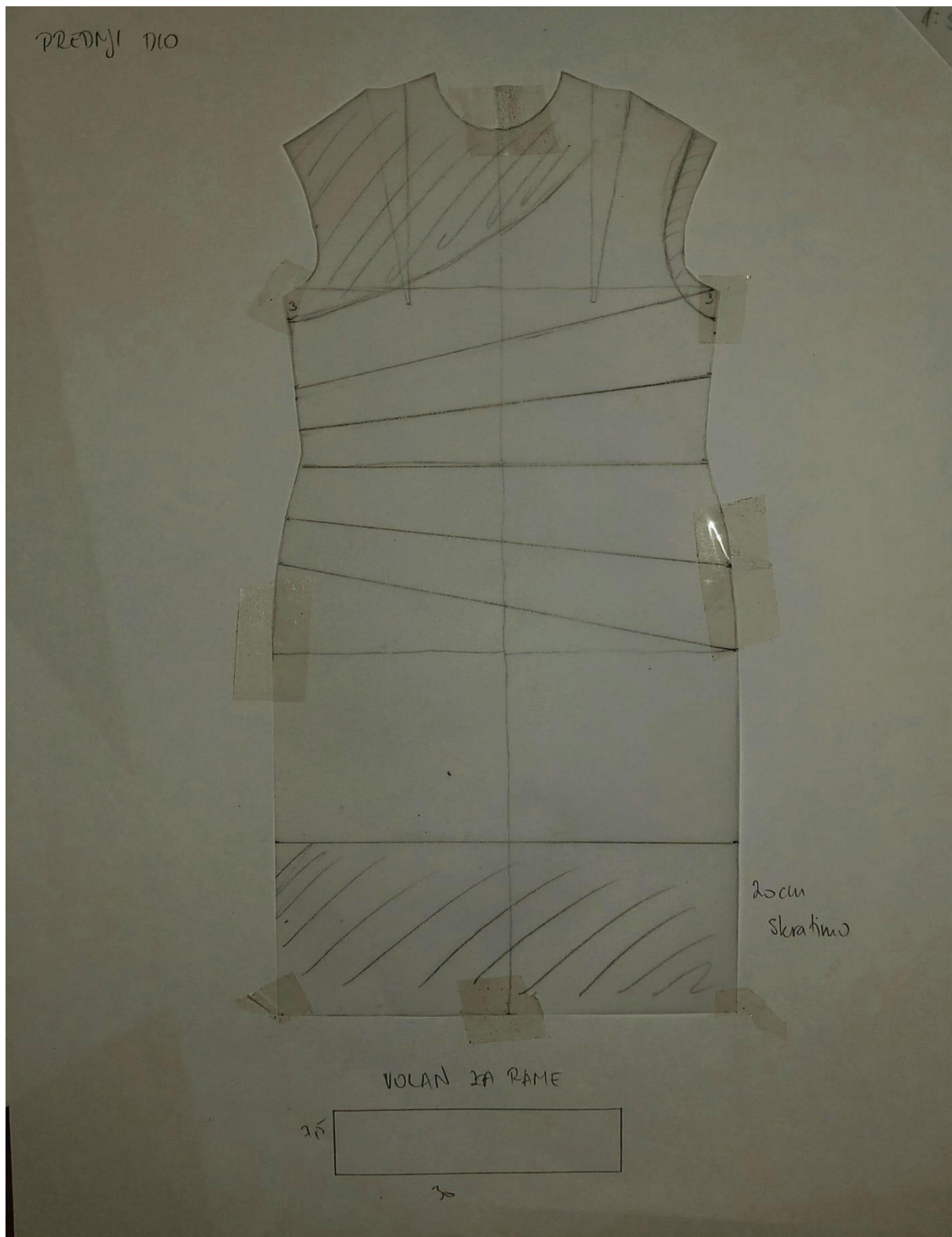
SI.44. Prednja strana izmodeliranje haljine na lutci

Sl.45. Stražnja strana izmodeliranje haljine na lutci

5.9.1. MODELIRANJE HALJINE U MJERILU 1:5

Haljinu u mjerilu 1:5 sam modelirala na isti način kao što sam modelirala haljinu u mjerilu 1:1

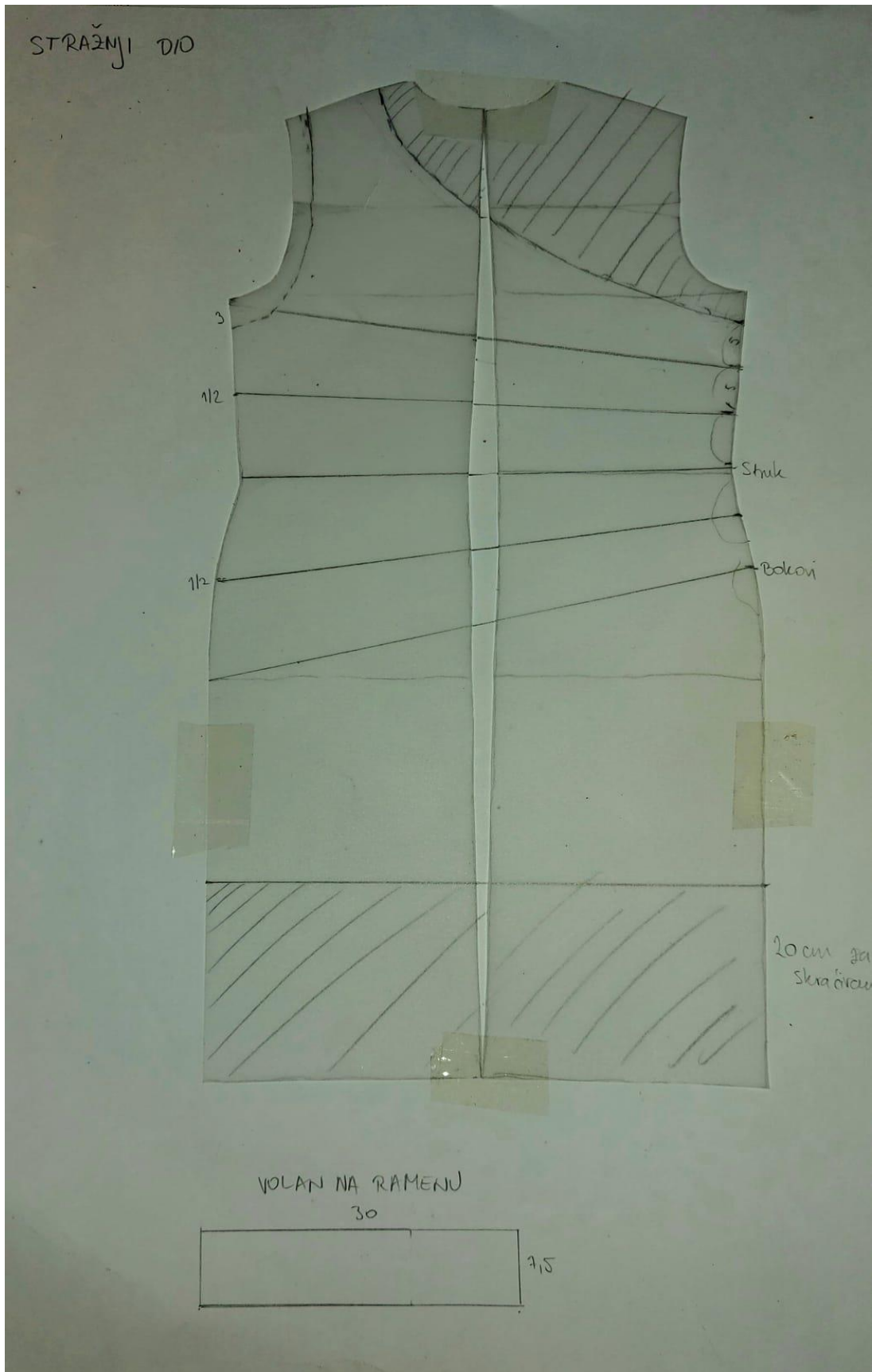
Sl.46. Prednji dio haljine prije modeliranja

Sl.47. Modeliranje prednjeg dijela haljine

Sl.48. Dodavanje šavnih dodatka na izmodelirani prednji dio haljine

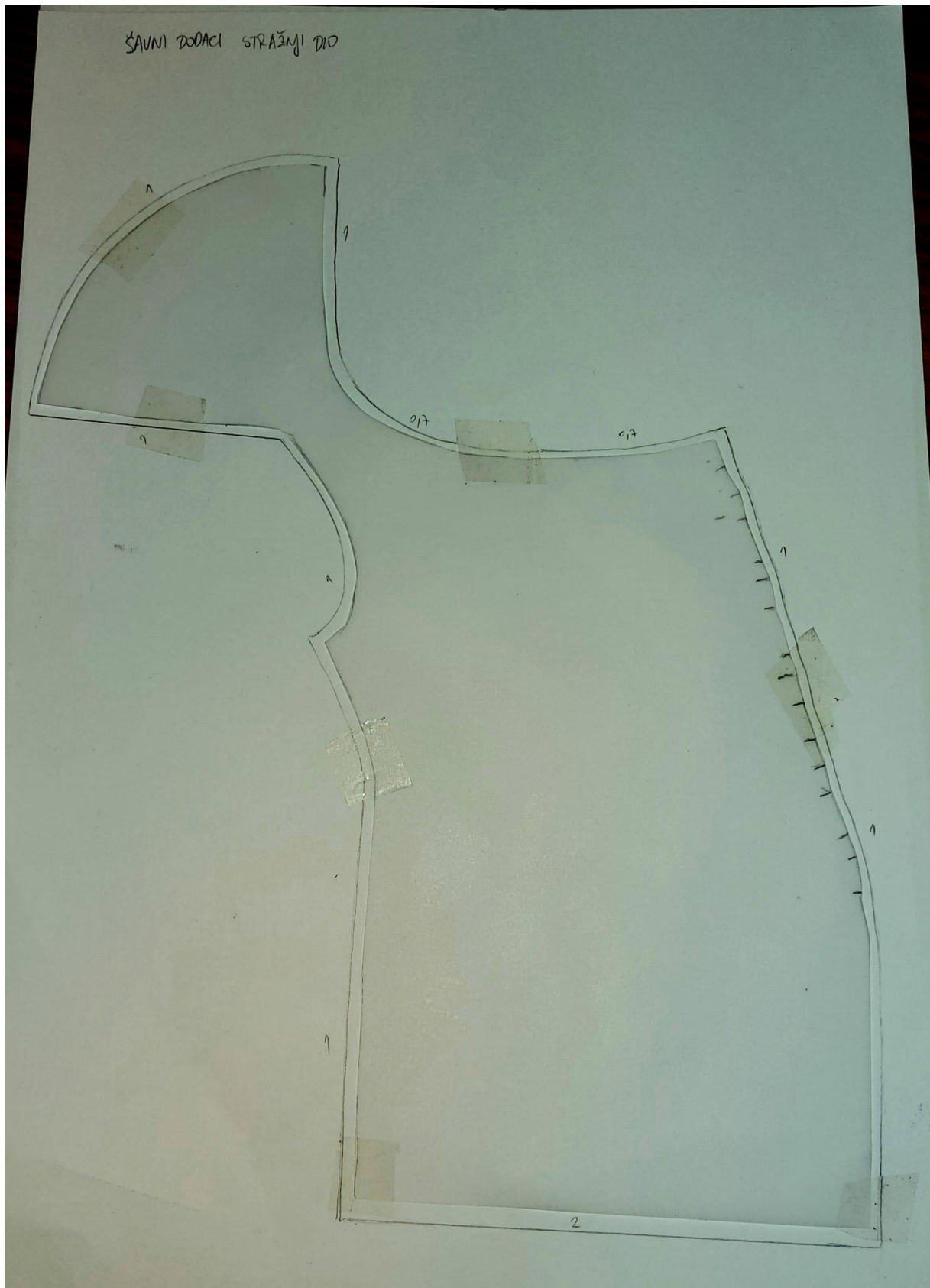

Sl.49. Stražnji dio haljine prije modeliranja

MODELIRANJE HALJINE
STRAŽNJI DIJELI

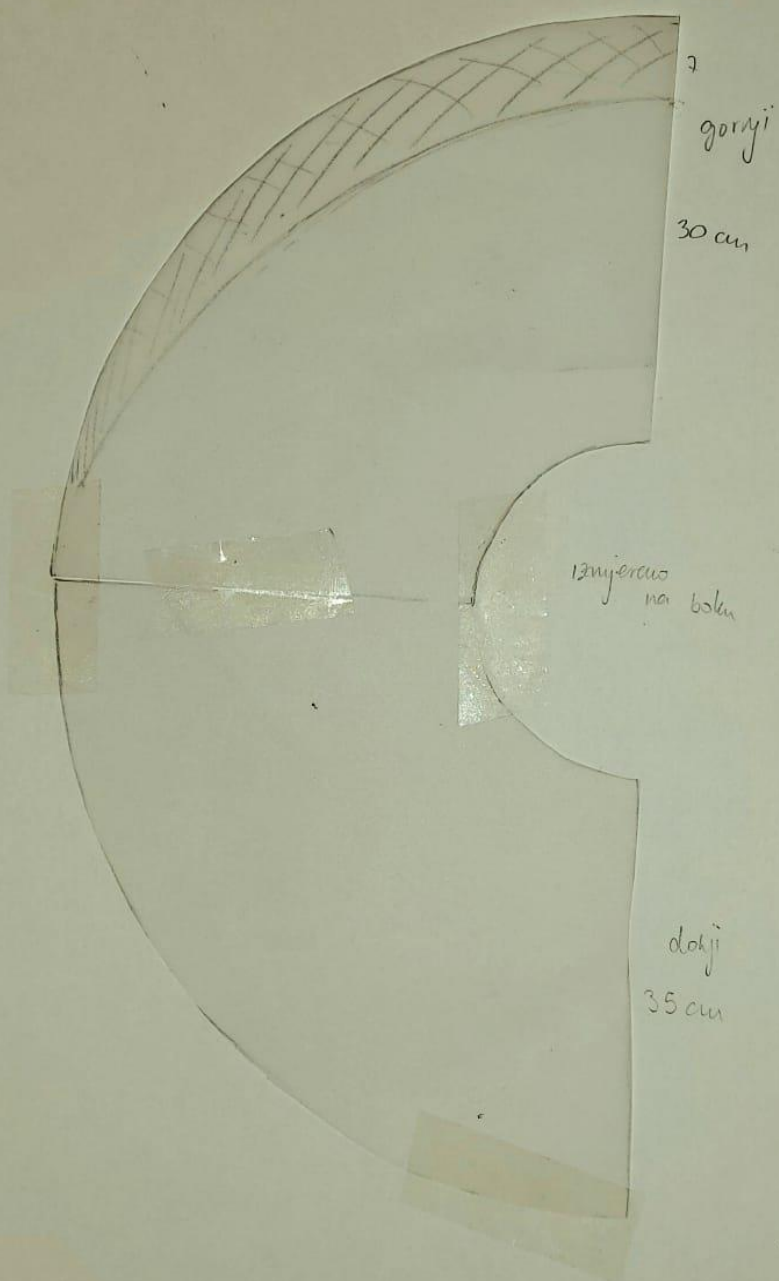

Sl.50. Modeliranje stražnjeg dijela haljine

Sl.51. Dodavanje šavnih dodataka na izmodelirani stražnji dio haljine

VOLAN
BOČNI

Sl.52. Modeliranje bočnog volana

6. ZAKLJUČAK

Secesija je postala jedinstven stil koji apsolutno vlada u svim područjima oblikovanja; od umjetnosti, arhitekture, skulpture, slikarstva, interijera, eksterijera, keramike, odjeće i mnoga ostala područja. Obuhvatila je veći dio Europe i svijeta i ostavila trag koji je još uvijek veoma prepoznatljiv.

Ovim radom nastojala sam predočiti razvoj mode, stilova i silueta secesije. Opisati glavna obilježja i karakteristike samog povijesnog stila, usmjeriti pažnju na nekoliko najznačajnijih i inspirativnih umjetnika, njihov stil izražavanja, pokrenutost linija, način razmišljanja, promatranja svijeta i prostora u kojem se nalaze. Sve je to bilo potrebno kako bih se suočila sa suvremenim svijetom, koristeći načine promatranja umjetnika i dizajnera te stilove uz opća obilježja samog povijesnog pravca. Moderno društvo te karakteristike vrlo teško pronalazi u industrijalizaciji i potrošačko-medijskoj manipulaciji današnjice. Istražujući umjetnost kroz slikare, dizajnere i druge umjetnike tog razdoblja, shvatila sam da su prostor, predmete i svijet gledali slobodnije, otvorenije, dinamičnije i van estetskih pravila društva tog vremena. Javlja se jedan otpor prema tradiciji i do tad postavljenim pravilima i normama u umjetnosti i društvu. Sloboda kao otpor asociraju upravo na novu perspektivu svjetovnog prostora kroz ekspresiju u umjetnosti koju vidimo za vrijeme secesije.

7. LITERATURA

- [1] Radovan Ivančević: Stilovi, razdoblja, život II, PROFIL, 2009.
- [2] Ivanka Boravac: Opća povijest umjetnosti, Mozaik knjiga, Zagreb 2000.
- [3] Arnanson, Harvard H.: "Povijest moderne umjetnosti". Ed. Daniel Wheeler. 3. izdanje Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, Inc, 1986.
- [4] Gilles Plazy: Povijest umjetnosti u slikama, Leo Commerce, Rijeka, 2002.
- [5] Radovan Ivančević: Stilovi, razdoblja, život II, Od Romanike do Secesije, Profil, Zagreb, 2002
- [6] Mackail, J. W. The life of William Morris Volume one. London, New York, and Bombay: Longmans, Green & Co. 1901.
- [7] MacCarthy, Fiona, William Morris: A Life for Our Time. London: Faber & Faber. 1994.
- [8] Thompson, E. P. William Morris: Romantic to Revolutionary. London: Lawrence & Wishart, 1995.
- [9] Waggoner, Diane; Kirkham, Pat, The Beauty of Life: William Morris and the Art of Design. Thames and Hudson, 2003.
- [10] Parry, Linda, William Morris Textiles. London: Weidenfeld & Nicolson. 1983.
- [11] Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44736> 22.7.2021
- [12] Bowles, Hamish: "Fashioning the Century." Vogue", Svibanj 2007. str. 236–250
- [13] Joslin, Katherine: Edith Wharton and the making of fashion, Univ. of New Hampshire, 2011.
- [14] Koda, Harold; Bolton, Andrew: Paul Poiret (1879-1944).
- [15] Mazzeo, Tilar J.: The Secret of Chanel No. 5, 2010.
- [16] Niven, Penelope: Steichen: A Biography, New York, Clarkson Potter, 1997.
- [17] Alexander, Jesse, "Edward Steichen: Lives in Photography," HotShoe" magazine, **no.151, Prosinac/Siječanj 2008**, str. 66 – 67
- [18] The Metropolitan Museum of Art – Special Exhibitions: Poiret: King of Fashion, <https://www.metmuseum.org/exhibitions/listings/2007/poiret>, 22.7.2021.
- [19] Milford-Cottam, Daniel: Edwardian Fashion, Great Britain, Shire Publications, 2014.

[20] Richard Martin; Harold Koda; Metropolitan Museum of Art (New York, N.Y.) New York Metropolitan Museum of Art, Distributed by H.N. Abrams, 1995.

[21]Vitello, Paul: Ray Aghayan, Costume Designer, dies at 83” The New York Times, <https://www.nytimes.com/2011/10/15/arts/ray-aghayan-costume-designer-dies-at-83.html>, 2011. 22.7.2021.str.8.

[22] Horwell, Veronica: Ray Aghayan obituary, <https://www.theguardian.com/film/2011/oct/16/ray-aghayan>, The Guardian, 2011. 22.7.2021.

[23] Dennis McLellan Ray Aghayan dies at 83; award-winning costume designer” <https://www.latimes.com/local/obituaries/la-xpm-2011-oct-14-la-me-ray-aghayan-20111014-story.html> Los Angeles Time, 2011. 22.7.2021.

[24] Lentz III, Harris M.: Obituaries in the Performing Arts, McFarland, 2012.

[25] Darko Ujević, Marijan Hrastinski, Dubravko Rogale: Tehnike konstruiranja i modeliranja odjeće, drugo popunjeno i prošireno izdanje, Zrinski d.d. Čakovec, 2003.

7.1. POPIS I PREGLED SLIKA

Slika 1- William Morris, tapiserija The tree of life, <https://www.wmgallery.org.uk/>, 22.7.2021.

Slika 2- MUCHA, Alfons Maria, plakat Ples, iz serije Umjetnost, 1898., Prag, Mucha Museum.

Slika 3- J.M. Olbrich, Izložbena zgrada Weiner Secession, 1898.god. Prema skici G. Klimta.

Slika 4- Gustav Klimt, Poljubac, Austrijska galerija, Beč

Slika 5- Dio tapiserije kupusa i vinove loze, prva tapiserija Williama Morrisa tkana u kući Kelmscott u ljeto 1879. (Identifikacija Linde Parry: William Morris Textiles, New York, Viking Press, 1983.)

Slika 6- Model u Poiretovom odijelu, Library of Congress's Prints and Photographs division

Slika 7- Kostim sa istočnjačkim i orijentalnim motivima i harem hlačama.

Metropolitan Museum of Art

Slika 8- Doris Day u "Glass Bottom Boat", 1966. Dizajnirao Ray Aghayan, Reddit. 22.7.2021.

Slika 9- Haljina Barbre Streisand. Klimt & Schiele - the Art of Secession: Vienna and beyond, <https://streisandstylefiles.com/> 22.7.2021.

Slika 10- Haljina Barbre Streisand u usporedbi sa Klimtovom Ženom u zlatu,

Klimt & Schiele - the Art of Secession: Vienna and beyond, <https://streisandstylefiles.com/> 22.7.2021.

Slika 11- Klimtova Žena u zlatu, haljina i Barbra Streisand u istoj haljini.

Klimt & Schiele - the Art of Secession: Vienna and beyond, <https://streisandstylefiles.com/> 22.7.2021.

Slika 12- Stražnja strana haljine Barbre Streisand, Klimt & Schiele - the Art of Secession: Vienna and beyond, <https://streisandstylefiles.com/> 22.7.2021.

Slika 13- Barbra Streisand u haljini koju je dizajnirao Ray Aghayan.

Klimt & Schiele - the Art of Secession: Vienna and beyond, <https://streisandstylefiles.com/> 22.7.2021.